

E-učenje kao motivator: istraživanje stavova studenata Fakulteta političkih znanosti

Ana Zgrebec¹

Sažetak

Jedna od temeljnih nacionalnih javnih politika država je politika obrazovanja. Sve veći naglasak stavlja se na tehnologiju u obrazovanju te zbog toga informacije i nastavni sadržaj postaju dostupni bez obzira gdje se studenti nalazili. Takav oblik obrazovanja poznat je pod nazivom e-učenje ili e-obrazovanje. Njegova kompleksnost zahtjeva od studenata, ali i profesora određenu razinu informatičkih znanja i vještina. Međutim, e-učenje ne obuhvaća samo *online* učenje, njegova primjena označava i podučavanje uz upotrebu i izradu računalnih prezentacija. U svrhu istraživanja, provedena je *online* anketa među studentima Fakulteta političkih znanosti pomoću koje se dolazi do zaključka kakve stavove studenti imaju o e-učenju, koliko su upoznati sa samim pojmom i njegovim značenjem te u kojoj je mjeri e-učenje implementirano na fakultet.

Ključne riječi

anketa, e-učenje, obrazovna politika, psihologija obrazovanja, studenti Fakulteta političkih znanosti

¹ Ana Zgrebec studentica je prve godine diplomskog studija Politologije na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Kontakt: ana.zgrebec96@gmail.com.

Uvod

Nalazimo se u vremenu u kojemu svake sekunde tehnika napreduje. Svijet se sve brže modernizira. Razvijaju se pametni telefoni i roboti. Prije pedeset godina bilo je nezamislivo da će se moći čitati štivo bez okretanja stranica, bez fizičke prisutnosti knjige. Modernizira se poljoprivreda – konje su davno zamijenili traktori, modernizira se industrija – čovjekove ruke zamjenjuju se strojevima. Svijet sve brže funkcionira, informacije se šire brže nego ikada. Potrebna znanja i vještine mijenjaju se iz generacije u generaciju. Ne tako davno, učenici su trebali posjedovati vještinu krasopisa, a nju ubrzo zamjenjuje daktilografska vještina. Djeca se od najranije dobi susreću s pametnim telefonima, računalima i tabletima. Nove generacije se prije susretnu s tipkanjem po tipkovnici nego pisanjem na papir. Dio stručnjaka smatra kako „čitanje i pisanje putem suvremenih tehnologija dovodi do poteškoća u koncentraciji djeteta, lošijeg pamćenja i učenja“ (Nikčević-Milković, 2016: 129). Iako je pisanje rukom sporije, ono ima bolje učinke na učenje, koncentraciju te pamćenje. Međutim, u visokom obrazovanju teži se novim stilovima i metodama učenja.

Kada je riječ o obrazovnoj politici u Hrvatskoj, Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2017) zauzima se za što veću primjenu komunikacijske i informacijske tehnologije u obrazovanju (Mzo.gov.hr, 2017). Ministrica Divjak ističe „cilj je da svaki student koristi e-obrazovanje zbog lakšeg savladavanja sadržaja i zbog potrebe cjeloživotnog učenja“ (Mzo.gov.hr, 2017). Prema tome, vidljivi su pomaci modernizacije i u školstvu.

Postavlja se pitanje kakav utjecaj imaju novi „moderni“ načini učenja i poučavanja na psihološko stanje učenika i studenata? Istraživanjem i proučavanjem tog pitanja bavi se psihologija edukacije. Ona pripada grani psihologije koja proučava i istražuje psihološku stranu procesa obrazovanja i odgoja. Dijeli se na psihologiju učenja i psihologiju poučavanja (Vizek Vidović i sur., 2014: 39). Psihologija poučavanja proučava načine na koje učitelj prenosi znanje učenicima, dok psihologija učenja govori na koji način pojedinac stječe znanje.

Sve veći naglasak u obrazovanju stavlja se na e-učenje, prvenstveno u visokom obrazovanju. Proučavajući izvedbene planove Fakulteta političkih znanosti za akademsku godinu 2018./2019. uočena je nekolicina kolegija koji u svom nazivu imaju pojam „e-kolegij“ ili „e-course“ (Fpzig.hr, 2019). Budući da Fakultet nudi nove „moderne“ načine učenja i poučavanja, u ovom istraživanju glavni je cilj istražiti motiviranost studenata Fakulteta političkih znanosti za e-učenje. Također, jedan od ciljeva je uvidjeti koliko su studenti upoznati s pojmom e-učenje općenito i ponudom e-kolegija na fakultetu.

E-kolegiji se na Fakultetu političkih znanosti provode putem sustava za e-učenje Merlin, a „komunikacija između nastavnika i studenata može se odvijati putem e-pošte, foruma, dijaloga i chata“ (Birkić i sur., 2019: 4). Prema tome, istraživačko pitanje glasi: Jesu li studenti Fakulteta političkih znanosti motivirani za e-učenje te jesu li zadovoljni ponudom i oblikom e-učenja na fakultetu? Istraživanju stavova studenata Fakulteta političkih znanosti pristupa se s dvije početne teze. Prva hipoteza glasi da su studenti Fakulteta političkih znanosti zainteresirani i motivirani za e-učenje. Druga teza je da su studenti upoznati i zadovoljni s ponudom e-kolegija na fakultetu te ih upisuju jer su zainteresirani za taj oblik učenja i poučavanja.

U prvom dijelu rada definirat će se pojam e-učenje te istaknuti njegove prednosti i mane. Nadalje, bit će riječ o tri psihološke teorije učenja i njihovoj povezanosti s e-učenjem. Zatim slijedi metodološki dio rada u kojem su metodom anketiranja prikupljeni podaci te obrađeni u programu Excel. Instrument je *online* anketa koja je sastavljena za potrebe ovog istraživačkog rada. U četvrtom dijelu slijedi analiza podataka dobivenih anketom te na kraju dolazimo do zaključka o motiviranosti studenata i zadovoljstvu ponudom e-kolegija na Fakultetu političkih znanosti.

E-učenje

Pojam e-učenje izrazito je kompleksan te postoje mnogobrojne definicije koje se mogu svrstati u dvije skupine: pedagošku i tehničku. Prema definicijama koje se ubrajaju u tehničku skupinu, e-učenje se definira kao „oblik obrazovanja temeljen na upotrebi suvremenih tehnologija, a poglavito računala i računalnih mreža“ (Dukić i Mađarić, 2012: 69). Prema tome, informacijske i komunikacijske tehnologije ključni su čimbenik u takvom procesu obrazovanja. S druge strane kada je riječ o pedagoškim definicijama e-učenja, riječ je o „interaktivnom procesu između nastavnika i učenika koji je tehnološki potpomognut“ (Dukić i Mađarić, 2012: 69). Clark tehniku naziva vozilom koji dostavlja instrukcije te navodi kako tehnika nema izravan utjecaj na postignuća učenika (Ally, 2004: 3). Prema pedagoškim definicijama naglasak i dalje stoji na nastavnicima i učenicima, ali proces poučavanja i učenja olakšava se dodatnim sadržajem koji ima ulogu pomoćnog sredstva za postizanje ciljeva. „Cilj i glavna uloga elektroničkog učenja je fokusiranost na studenta koji preuzima aktivnu ulogu i odgovornost u vlastitom obrazovanju“ (Blašković i Mandušić, 2018: 120).

Kada je riječ o e-učenju većinom se govori o obliku učenja koji se provodi isključivo putem interneta, odnosno da je riječ o učenju na daljinu. Međutim, e-učenje uključuje i oblike koji se ne odvijaju na daljinu kao što je upotreba računalne prezentacije u tradicionalnom obliku nastave (Dukić i Mađarić, 2012: 70). Hudec (2009) navodi da postoji više vrsta digitalnih

obrazovnih materijala, a prema usvojenoj standardizaciji klasificiraju se kao „simulacije, animacije, udžbenici, vježbe, testovi, predavanja/prezentacije, studije slučaja (*case study*), kolekcije (primjerice tematski povezanih animacija) ili referentni materijal“ (Hudec, 2009: 468).

Stoga je vidljiva distinkcija u shvaćanju uloge tehnologije u obrazovanju. Jedna skupina autora smatra da računala imaju glavnu ulogu u učenju i poučavanju, dok drugi autori smatraju da su računala sredstvo pomoću kojih studenti i profesori lakše dođu do obrazovnih ishoda. Isto tako, važno je istaknuti kako postoje razlike u oblicima provođenja e-učenja. Ustaljeno je shvaćanje da je to učenje isključivo korištenjem sustava za e-obrazovanje, ali e-učenje se odnosi i na prezentacije koje se mogu koristiti u realnom vremenu u učionici kao i na ostale *online* materijale koji se koriste u obrazovanju.

U literaturi se nalaze prijepori između autora o prednostima i nedostacima e-učenja. Prema tome, neki autori kao prednosti navode neovisnost o mjestu, ali i vremenu održavanja nastave, kao i veću individualizaciju nastavnog procesa i dostupnost nastavnih sadržaja. Također, kao prednost e-učenja navodi se učinkovitost. Naime, nastavni sadržaj se može reproducirati više puta što omogućava da student upamti više nego u učionici (Jukić, 2017: 94-95). „E-učionica otvorena je 24 sata dnevno, 7 dana u tjednu, što omogućuje najefikasnije moguće iskorištavanje vremena“ (Blašković i Mandušić, 2018: 119). Zbog kombiniranja različitih multimedijских sadržaja kao što su tekstovi, zvučni zapisi, animacije ili interaktivni programi, svaki pojedinac može odrediti svoj tempo i način učenja. Prema istraživanju Gabrilo i sur. (2009) studenti ističu kako e-učenje smanjuje troškove te obogaćuje nastavni proces (Gabrilo i Rodek, 2009: 297).

S druge strane, kao glavni nedostatak javlja se nužnost posjedovanja opreme i pristup internetu (Dukić i Mađarić, 2012: 70). Osim toga, ističe se i socijalna izolacija. Jukić (2017) navodi dvije vrste socijalne izolacije koje su moguće u online okruženju, a to su izolacija od nastavnika i izolacija od drugih studenata (Jukić, 2017: 95). Posljedično, socijalna izolacija dovodi do nedostatka motivacije, a ona je ključna da bi učenje bilo učinkovito. Također, potrebno je tehničko znanje studenata za uspješno korištenje online platformi za učenje. Jedan od glavnih nedostataka koje studenti navode su tehničke poteškoće kao što su problemi s registracijom, sporo učitavanje radne površine, gubitak spremljenog teksta, problemi sa zvukom i slično (Jukić, 2017: 95).

Važno je istaknuti kako je izrazito bitno prilagoditi e-učenje potrebama konkretnog kolegija kao i mogućnostima i potrebama nastavnika i studenata. „Ulaganja u pripremu za online izvođenje jednog kolegija obično su višestruko veća nego kod tradicionalnog oblika nastave u učionici“

(Blašković i Mandušić, 2018: 119). Također, mora se odrediti kojoj vrsti znanja se teži pri poučavanju – je li to deklarativno, strateško, proceduralno ili metakognitivno znanje te primijeniti medij sukladno vrsti kojoj se teži (Breinbauer, 2005: 10).

Prema navedenom vidljivo je da e-učenje ima prednosti i nedostatke. Glavna prednost je neovisnost o vremenu i mjestu, zatim mogućnost višebrojne reprodukcije sadržaja što omogućava učinkovitost i lakoću usvajanja nastavnog sadržaja. Također se ističe i individualnost prema kojoj pojedinac može prilagoditi usvajanje sadržaja prema tempu i načinu učenja koji njemu najviše odgovara (tekst, zvučni zapis, slika, videozapis i slično). No s druge strane, glavni problem e-učenja jest nužnost posjedovanja opreme i pristup internetu. Uz to, posljedica za studenta može biti socijalna izolacija koja može dovesti do nedostatka motiviranosti za učenje. Za uspješno provođenje e-učenja veliku ulogu ima motiviranost i znanje profesora u priređivanju nastavnog medijskog sadržaja.

Tri etablirane psihološke teorije objašnjavaju svrhu upotrebe određenih medija u nastavi, a to su kognitivna teorija učenja, bihevioristička teorija učenja i konstruktivistička teorija učenja (Matijević i Topolovčan, 2017: 30). „Bihevioristička strategija koristi se za učenje - 'što' (činjenice), kognitivna se koristi za učenje 'kako' (postupci i načela) te konstruktivistička strategija uči 'zašto' (više razine promišljanja)“ (Ally, 2004: 7).

Prema bihevioristima učenje možemo definirati kao „skup promjena koje se događaju u pojedincu, a nastaju kao odraz zbivanja u okružju (Ćukušić i Jadrić, 2012: 50). Biheviorizam promatra samo ono što je izraženo ponašanjem. Ćukušić i Jadrić (2012) kao implikacije biheviorističkog pristupa e-učenju ističu kako je potrebno istaknuti ishode učenja, provjeravati polaznike putem *online* testova, prikladno posložiti materijale za učenje (od jednostavnih prema složenima) i osigurati povratne informacije (Ćukušić i Jadrić, 2012: 51).

S druge strane, kognitivistička teorija „smatra da je proces učenja pod utjecajem neprimjetnih i unutarnjih konstrukata“ (Ćukušić i Jadrić, 2012: 51) kao što su pamćenje ili motivacija. Kognitivna teorija ističe važnost obrade i dubine obrade informacija. Teorija obrade informacija pokazuje da se pamćenje i učenje sastoji od tri vrste – senzornog registra, dugoročnog pamćenja i kratkotrajnog ili radnog pamćenja (Matijević i Topolovčan, 2017: 33). Implikacije e-učenja prema kognitivističkom pristupu su: simulacije, primjena strategija za povećanje ekstrinzične motivacije polaznika, primjena strategija za intrinzične motivacije, različita prezentacija sadržaja, aktivnosti za različite stilove učenja (Ćukušić i Jadrić, 2012: 52).

Naposljetku konstruktivistički pristup vidi učenje kao individualan proces koji je aktivan. „Pojedinac uči putem svojih kognitivnih i fizičkih aktivnosti (Matijević i Topolovčan, 2017: 35). Prema konstruktivističkom pristupu e-učenje treba ponuditi aktivnosti koje će poticati na razmišljanje, studenti trebaju graditi vlastita znanja tako da preuzmu inicijativu u učenju i interakciji kako s profesorom tako i međusobno, poticati suradničko učenje, učenje treba biti interaktivno kako bi potaknulo više razine učenja (Ćukušić i sur., 2012: 53).

Profesori imaju veliku ulogu u motivaciji studenata za učenje. Da bi postigli motivaciju u e-učenju, profesori moraju znati kakvu vrstu znanja žele prenijeti studentima te će posljedično izabrati model učenja koji najbolje odgovara. Ako profesor smatra važnim činjenice, u svom poučavanju upotrijebit će biheviorističku teoriju učenja te će materijale posložiti od jednostavnih prema složenom, ispitivat će znanje učenika *online* testovima i osigurati će povratne informacije. Ako teži postupcima i načelima, pozabavit će se kognitivističkom teorijom i svoje podučavanje temeljiti na simulacijama i prezentacijama polaznika. Ako se odluči za konstruktivistički pristup, profesor će u svom podučavanju težiti višim kognitivnim znanjima te će poticati suradničko učenje.

Metodologija

Dosadašnja istraživanja o e-učenju koristila su komparativni dizajn na reprezentativnom uzorku (Blašković i Mandušić, 2018). Istraživanja su se bazirala na komparaciji studenata iz različitih područja znanosti i njihovoj participaciji u pojedinim oblicima e-učenja (Dukić i Mađarić, 2012), o motiviranosti za e-učenje, tehničkim predispozicijama i vještinama (Jukić, 2017), a instrument ovih istraživanja bio je anketa. Provedeno istraživanje u svrhu ovoga rada studija je slučaja Fakulteta političkih znanosti da bi se uvidjelo koliko su studenti zainteresirani i motivirani za e-učenje na razini fakulteta. Istraživačko pitanje glasi: jesu li studenti Fakulteta političkih znanosti motivirani za e-učenje te jesu li zadovoljni ponudom i oblikom e-učenja na fakultetu?

Prva hipoteza je da su studenti Fakulteta političkih znanosti zainteresirani i motivirani za e-učenje, a druga je da su studenti upoznati i zadovoljni ponudom e-kolegija na fakultetu te ih upisuju jer su zainteresirani za taj oblik učenja i poučavanja. Hipoteze se smatraju potvrđenima ako se pokaže da više od polovice ispitanika smatra da su motivirani i zainteresirani za e-učenje. Odnosno, druga je hipoteza potvrđena ako više od polovice ispitanika smatra da su zadovoljni i upoznati ponudom e-kolegija na fakultetu.

Istraživanje o motiviranosti studenata Fakulteta političkih znanosti o e-učenju i njihovom zadovoljstvu ponudom e-kolegija provedeno je metodom anketiranja. Instrument je anonimna *online* anketa za čiju je distribuciju korištena društvena mreža *Facebook* odnosno interne grupe studenata Fakulteta političkih znanosti. Jedinica analize su studenti Fakulteta političkih znanosti, a riječ je o ne-probabilističkom prigodnom uzorku. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 12. lipnja 2019. godine do 16. lipnja 2019. godine. Dobiveni podaci izračunati su u postotke u programu Excel. Anketi se odazvalo 106 studenata, od čega 22 studenta smjera novinarstva i 84 studenta politološkog usmjerenja. Diplomski studij pohađa 10 odnosno 38 % ispitanika, a ostatak studenata je na preddiplomskoj razini studija.

Važno je istaknuti ograničenost metodologije u ovome istraživanju. Naime, riječ je o ne-reprezentativnom uzorku koji onemogućava generalizaciju na sve studente Fakulteta političkih znanosti te je riječ isključivo o samoprocjeni ispitanika. Anketni upitnik podijeljen je u tri segmenta. Prvi dio odnosi se na opće podatke o ispitanicima, drugi dio se odnosi na ulogu interneta u životu studenata i treći na stavove o e-učenju. Podaci su analizirani metodom deskriptivne statistike.

Analiza podataka

Istraživanju je pristupilo 106 studenata Fakulteta političkih znanosti, od čega je 84 studenta studija politologije i 22 studenta studija novinarstva. Razdioba ispitanika prema spolu, usmjerenju i godini studija prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Razdioba ispitanika prema spolu, studiju i godini studija

KARAKTERISTIKA	BROJ ISPITANIKA	POSTOTAK
SPOL		
Muški	31	29,2 %
Ženski	75	70,8 %
STUDIJ		
Politologija	84	79,2 %
Novinarstvo	22	20,8 %
GODINA STUDIJA		
1.	13	12,3 %
2.	27	25,5 %
3.	21	19,8 %

4. ²	38	35,8 %
5.	7	6,6 %

Izvor: prema autoru Ana Zgrebec

Svi ispitanici izjasnili su se da imaju pristup internetu kod kuće što pokazuje važnu pretpostavku za provođenje programa e-učenja u školama i visokim učilištima. Također, studenti su iskazali da imaju znanje i vještine u upotrebi informatičke tehnologije. Prema podacima iz ankete, 18,9 % studenta Fakulteta političkih znanosti tvrdi da se u svom obrazovanju nije nikada susrelo s nekim oblikom e-učenja. S druge strane, 44,4 % ispitanika se susrelo s e-učenjem u osnovnoj ili srednjoj školi dok je 36,7 % ispitanika izjavilo da se prvi put s ovim oblikom učenja susrelo na fakultetu.

U drugom dijelu ankete ispitivala se uloga interneta u životu studenata kako bi se moglo povezati koliko studenti žele nove oblike učenja te koliko su za njih zainteresirani. Isto tako, ovim podacima možemo vidjeti priklanjaju li se studenti tehničkoj ili pedagoškoj definiciji e-učenja, odnosno smatraju li studenti upotrebu interneta sredstvom učenja ili smatraju da internet ima glavnu ulogu u učenju i poučavanju. Prema rezultatima istraživanja, internet se koristi na svakodnevnoj bazi. Većinu svog slobodnog vremena studenti provedu koristeći internet za gledanje multimedijskog sadržaja (87,7 %), zatim slijede društvene mreže (86,8 %) i istraživanje novih informacija (76,4 %). Kada je riječ o fakultetskim obavezama kao što su izrada seminara, eseja ili prezentacija internet se koristi u velikoj mjeri – 75,47% ispitanika odgovore pronalazi na internetu. Studenti slijede definicije autora koji smatraju tehnologiju sredstvom uz koji se postiže cilj, a ne glavnim izvorom učenja. Zanimljiv je podatak da samo 3,77 % studenata koristi ili je koristilo internet za raspravu na e-kolegijima iako je 74,53 % ispitanika bilo upisano na najmanje jedan e-kolegij na fakultetu.

Posljednji dio ankete iznosi stavove studenata Fakulteta političkih znanosti o e-učenju na fakultetu. Prije svega važno je istaknuti kako studenti definiraju e-učenje. Prema rezultatima ankete studenti pod pojmom e-učenje podrazumijevaju objave materijala na Intranetu³, online ispite, pitanja na stranicama za e-učenje (npr. Merlin), istraživanje po internetu koje je potaknuo profesor ili samostalno istraživanje te online predavanje. Grafikon 1 prikazuje kako studenti definiraju e-učenje.

² Studij politologije obuhvaća 4 godine preddiplomskog studija i 1 godinu diplomskog (4+1), a studij novinarstva 3 godine preddiplomskog i 2 godine diplomskog studija (3+2). Ukupan broj ispitanika diplomskog studija oba usmjerenja iznosi 11.

³ Intranet je privatna računalna mreža studenata i djelatnika FPZG-a gdje se razmjenjuju informacije.

Grafikon 1. Definicija e-učenja prema studentima FPZG-a

Izvor: prema autoru Ana Zgrebec

Od 106 ispitanika, njih 27 nije slušalo ni jedan e-kolegij na fakultetu. Razlog upisivanja e-kolegija je prvenstveno koncept učenja, zatim zanimljiva tema kolegija neovisno o tome pripada li e-kolegiju. Također, ispitanici su u anketi rekli kako nisu imali izbora upisati neki drugi kolegij te su bili „prisiljeni“ upisati e-kolegij. Razlog „prisili“ može se prepisati konceptu upisivanja na sljedeću godinu studija, odnosno tome da su „poželjni“ kolegiji zauzeti, preklapanjima u rasporedu i sličnim pretpostavkama koje prethode upisu preostalih (manje poželjnih) kolegija. Važno je istaknuti podatak da se 35,8 % ispitanika izjasnilo kako nije upoznato sa sustavom za e-učenje Merlin koji se koristi na fakultetu u sklopu nekoliko kolegija. Od 67 ispitanika koji su koristili sustav za e-učenje, samo njih 58,2 % smatra sustav korisnim u njihovom obrazovanju.

Izrazito zanimljiv podatak je taj da 46,3 % ispitanika negativno ocjenjuje da će ih online rasprava potaknuti na sudjelovanje, odnosno njih 21,7 % smatra da ih online rasprava na forumima potiče na uključivanje u raspravu više nego kada su u predavaonici licem u lice s predavačem. Prema rezultatima ankete 59,4 % ispitanika su pobornici izravnog poučavanja. U vremenu kada se ističu novi oblici i metode učenja te se teži tehnologiji u obrazovanju izrazito je zanimljiv postotak zagovornika tradicionalnog oblika predavanja. Pogotovo ako pobornicima pridodamo postotak onih koji su neodlučni, koji sebe ne smatraju pobornicima, ali ni ne žele nove oblike poučavanja, oni čine 21,7 % ispitanika. Slične rezultate dobivamo i u pitanju

fizičke prisutnosti nastavnika. Naime, 52,8 % ispitanika fizičku prisutnost nastavnika smatra izrazito važnom. Prema tome možemo zaključiti da studenti lakše uče kada imaju nastavnika koji objašnjava nastavni sadržaj uz multimedijaska pomagala nego kada je sve *online*, odnosno da studenti podržavaju poučavanje uz pomoć tehnologije, ali ne isključivo i samostalno *online* učenje.

Međutim iako je studentima fizička prisutnost nastavnika izrazito važna, 51,9 % studenata želi da se na fakultetu uvede kolegij koji će biti u potpunosti online, odnosno da postoji kolegij čija se nastava može u potpunosti pratiti online dok je 23,6 % neodlučno. Izrazito visok postotak (83 %) studenata smatra da je današnje obrazovanje bez informatičke tehnologije nezamislivo. Nastava čiji su sadržaji dostupni na internetu, po mišljenju 63,2 % ispitanika, je kvalitetnija. Razlog može ležati u dostupnosti literature koja se nalazi na mrežnim stranicama te joj se može pristupiti u bilo koje doba dana i noći.

Kada je riječ o motiviranosti studenata za e-učenje, njih 56,6 % se izjasnilo motivirano za ovaj oblik učenja. No, kada govorimo o utjecaju e-učenja na studente, 33 % ispitanika smatra da e-učenje ne potiče timski rad među studentima dok 39,6 % studenata se s ovom tvrdnjom niti slaže niti ne slaže. Prema tome, možemo zaključiti da su studenti izrazito podijeljeni oko pozitivnog i negativnog utjecaja e-učenja na timski rad. Sličan rezultat prikazuje i tvrdnja „E-učenje potiče društvene odnose među studentima“, koju negativno ocjenjuje 37,7 % studenata, a 39,6 % se niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom. Prema tome, vidljiva je bojaznost od socijalne izolacije.

Izrazito visoku ocjenu dobila je tvrdnja da e-učenje omogućuje fleksibilnost u izboru vremena i mjesta poučavanja s kojom se slaže 83,9 % ispitanika. Kada govorimo o načinu svladavanja nastavnog sadržaja, 32,1 % ispitanika smatra da e-učenje doprinosi bržem svladavanju nastavnog sadržaja, dok 46,2 % ispitanika nije sigurno leži li razlog u e-učenju te se oni niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom. S tvrdnjom da e-učenje potiče kreativnost i daljnje istraživanje slaže se samo 34 % ispitanika, a 40,6 % njih niti se slaže niti ne slaže. Ovakvi rezultati u kojima studenti nisu sigurni u korisnost ili ne korisnost e-učenja na njihovo obrazovanje ne bi trebali biti začuđujući budući da prema anketi 88,7 % studenata smatra da e-učenje nije u potpunosti implementirano na fakultet te prema tome ni nemaju dovoljno iskustva s ovim oblikom učenja. Kao što je ranije navedeno, izrazito mali broj ispitanika je upoznat sa sustavom za e-učenje koji se koristi na fakultetu.

Profesori koji teže kognitivističkoj teoriji poučavanja orijentirat će se između ostaloga i na studentske prezentacije koje označavaju jedan oblik e-

učenja. Prema silabusima (Fpzig.hr, 2019) studenti su dužni napraviti seminarske prezentacije na većini kolegija. Ispitanici su se u anketi izjasnili (63,2 %) da smatraju da seminarske prezentacije nisu dovoljan oblik e-učenja te da teže još nekom dodatnom sadržaju. Korisnost prezentacija ističe 33,1 % studenata koje prezentacije potiču na dodatno istraživanje dok s druge strane 46,2 % studenta smatra da ih one ne potiču na dodatno istraživanje.

Posljednje anketno pitanje odnosilo se na prijedloge poboljšanja e-učenja na Fakultetu političkih znanosti te studenti ističu kako je potrebno omogućiti više materijala koji se mogu pronaći u elektronskom obliku. Nadalje, ističu potrebu za uvođenjem *online* predavanja za studente s poteškoćama i invaliditetom. Također, ističu bolju edukaciju i ažurnost te motivaciju profesora koji provode e-kolegij.

Zaključak

Istraživanju stavova i motiviranosti studenata Fakulteta političkih znanosti za e-učenje i njihovom zadovoljstvu ponudom i oblikom e-učenja pristupilo se s dvije hipoteze. Prva hipoteza koja glasi da su studenti Fakulteta političkih znanosti zainteresirani i motivirani za e-učenje prema rezultatima ankete je potvrđena. Druga hipoteza je da su studenti upoznati i zadovoljni s ponudom e-kolegija na fakultetu te ih upisuju jer su zainteresirani za taj oblik učenja i poučavanja djelomično potvrđena. Naime, pokazalo se da su studenti upoznati s ponudom e-kolegija, ali da ne upisuju e-kolegije zbog zainteresiranosti za ovaj oblik učenja već zbog drugih faktora kao što je zanimljiv naziv kolegija ili zato što nisu imali što drugo upisati.

Stoga, prema navedenim rezultatima ankete možemo zaključiti da studenti Fakulteta političkih znanosti žele i motivirani su za provođenje e-učenja, ali nisu zadovoljni trenutnim načinom provođenja. Također, može se zaključiti da studenti nisu dovoljno upoznati s definicijom e-učenja. Prema anketi veliki broj studenata smatra kako je e-učenje samo onaj oblik učenja koji se događa u potpunosti *online* ili na platformi za e-učenje zanemarujući ostale oblike e-učenja (prezentacije, vježbe na računalima i sl.).

Preporuke koje možemo izvesti iz ovog istraživanja su da se omogući veća informiranost studenata o pojmu e-učenje i osvijesti ih u kojoj su mjeri zapravo sudionici e-učenja. Također, potrebno je da se omogući profesorima i studentima stjecanje znanja za korištenje online platformi kako bi e-učenje bilo uspješno. Završno, e-učenje bi trebalo biti dio ponude unutar visokog obrazovanja, ali nikako potpuna zamjena klasičnom obliku poučavanja i učenja budući da su studenti istaknuli kako im je fizička prisutnost nastavnika izrazito važna.

Literatura

Knjige i članci:

Ally, Mohamed (2004) Foundations of educational theory for online learning. U: Anderson, Terry i Elloumi, Fathi (ur) *Theory and Practice of Online Learning* (str. 3-31). Athabasca University.

Blašković, Lucija i Mandušić, Dubravka (2018) Utjecaj korištenja sustava za e-učenje na uspješnost učenja studenata agronomskog fakulteta. *Agronomski glasnik: Glasilo Hrvatskog agronomskog društva* 80(2): 117-127.

Breinbauer, Maria Ines (2005) Elektroničko učenje (e-Learning) kao odgovor na izazov sveučilišne nastave danas. *Pedagojska istraživanja* 2(1): 7-16.

Ćukušić, Maja i Jadrić, Mario (2012) *E-učenje: koncept i primjena*. Školska knjiga. Zagreb.

Dukić, Darko i Mađarić Slaven (2012) Online učenje u hrvatskom visokom obrazovanju. *Tehnički glasnik* 6(1): 69-72.

Gabrilo, Goran i Rodek, Jelena (2009) Učenje putem interneta – mišljenja i stavovi studenata. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu* 58(3): 281-299.

Hudec, Goran (2009) O primjenama e-obrazovanja. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu* 150(3-4): 467-476.

Jukić, Dina (2017) Tehnička pripremljenost i motiviranost studenata hrvatskih sveučilišta za online oblik nastave. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 63(1): 93-102.

Matijević, Milan i Topolovčan, Tomislav (2017) *Multimedijska didaktika*. Školska knjiga. Zagreb.

Nikčević-Milković, Anela (2016) Psihologija pisanja – određenje područja, motivacija, samoregulacija, poučavanje, metode istraživanja, esejsko ispitivanje. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*. 157(1-2): 125-144.

Vizek Vidović, Vlasta i sur. (2014) *Psihologija obrazovanja*. IEP-Vern. Zagreb.

Drugi izvori:

Birkić, Tamara i sur. (2019) *Sustav za e-učenje Merlin, priručnik za studente*.
Srce: Zagreb. Dostupno na:
https://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/CEU/sustavi-na-daljinu/Merlin/merlin-prirucnik-studenti-rujan_2018.pdf
Pristupljeno: 25. veljače 2019.

Fpzg. hr (2019) Izvedbeni plan 2018/2019. Dostupno na:
https://www.fpzg.unizg.hr/studiji/izvedbeni_plan Pristupljeno: 1.
kolovoza 2019.

Mzo.gov.hr (2017) Ministarstvo i Srce zauzeli se za veću primjenu e-učenja.
Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/ministarstvo-i-srce-zauzeli-se-za-vecu-primjenu-e-ucenja/1777> Pristupljeno: 18.
kolovoza 2019.

E-learning as a motivator: exploring students' opinions on the Faculty of Political Science

Ana Zgrebec

Abstract

One of the fundamental national policies is the educational policy. An increased emphasis is placed on the technology that allows easier distribution of information and teaching materials to students, no matter of their location. This form of education is most widely known as e-learning or e-education. Its complexity requires both students and professors to have a certain level of IT knowledge and skills. However, e-learning does not only mean online learning since the term also applies to using digital presentations as a teaching mechanism. For research purposes, an online inquiry has been conducted among the students of the Faculty of Political Science. The results and analysis of their answers about e-learning, how familiar they are with the term, its meaning and implementation in the curriculum, gave the basis for understanding how is e-learning understood on the Faculty.

Key words

poll, e-learning, educational policy, educational psychology, students of Faculty of Political science